

PHOTO: IJA-NEDIKO-UNSPASH

Аналітична записка FBA

Політична реінтеграція українських ветеранів

Джонатан Рьодерс та Д-р Ерін К. Макфі

У НАЙБЛИЖЧІ РОКИ, кількість ветеранів в Україні різко зросте, що зробить їхню участь у політичному житті критично важливою для міцної демократії та стабільності країни. Ветерани володіють цінним досвідом, користуються високою довірою суспільства та мають глибоке почуття громадянського обов'язку. Проте значна частина військових не беруть участі у прийнятті рішень, стикаються з фрагментарною підтримкою з боку інституцій та відчувають невдоволення. В цій аналітичній записці FBA вивчаються питання залучення ветеранів до політичного дискурсу, висвітлюються їхні сильні та вразливі сторони, а також структурні бар'єри, з якими вони стикаються. В документі також окреслені шляхи, якими Україна може розбудувати інституційну довіру, уникнути поляризації, зміцнити демократію та краще використати навички та досвід колишніх військовослужбовців.

ДЛЯ ПОСИЛАННЯ НА ЦЮ АНАЛІТИЧНУ ЗАПISКУ:

Макфі та Рьодерс. 2025. Аналітична записка FBA: Політична реінтеграція українських ветеранів. Серія тематичних аналітичних записок – Реінтеграція українських ветеранів. Стокгольм: Академія Фольке Бернадотта.
DOI: <https://doi.org/10.61880/CDIP1246>

Політичні рекомендації

1. **Зміцнення інституційної довіри та створення шляхів для залучення ветеранів до політичного процесу:** Посилення впливу місцевих та регіональних консультативних рад дозволить зміцнити довіру до державних інституцій та забезпечити чіткі моделі участі ветеранів у політичних процесах через нагляд, діалог та прозоре врядування.
2. **Залучення ветеранів до політичних дискусій:** Створення структурованих механізмів консультацій гарантуватиме, що голоси колишніх військових будуть чути в політичних дебатах, особливо в таких сферах, як економічні та податкові реформи.
3. **Розширення навчальних програм з лідерства та цивільного управління громадянської освіти:** Додаткові освітні можливості у галузі лідерства та цивільного управління громадянської освіти допоможуть ветеранам розвинути навички громадянської активності, адвокації та просвітницької роботи, участі в політичному дискурсі. Особливих зусиль потребуватиме залучення маргіналізованих груп, а також організація навчання в доступних та інклюзивних форматах.

Вступ

За прогнозами, в найближчі роки кількість ветеранів в Україні різко зросте з 1,2 до 5-8 мільйонів (включно з членами сімей), що робить їхню реінтеграцію національним пріоритетом. Окрім економічного, соціального та психологічного аспектів надважливим для стабільності та врядування є їхнє залучення в політичний процес.¹ Незважаючи на спільний досвід військової служби, ветерани є неоднорідною групою – деякі були мобілізовані з різних верств населення і вперше брали участь у бойових діях, тоді як інші є кадровими військовими. Ці відмінності зумовлюють їхні очікування та шляхи реінтеграції, вимагаючи інклюзивної політики відповідно до їхніх різноманітних потреб.

Статус ветерана за своєю суттю є політичним, оскільки ті, хто боровся за захист країни, закономірно очікують на участь у її майбутньому.² Україна має унікальну можливість розширити представництво ветеранів у процесі прийняття політичних рішень, спрямувавши їхній досвід у політику та врядування. Усунення прогалин в їхньому залученні може пом'якшити проблеми безправ'я та недовіри, сприяти соціальній згуртованості та зменшити зовнішні фактори вразливості.³

В українському контексті політична реінтеграція – це процес переходу ветеранів у сферу офіційної політики, управління, адвокації та прийняття рішень. Окрім участі у виборах (чи то через існуючі партії, чи то шляхом утворення нових політичних структур) цей процес передбачає участь у громадянському суспільстві та формуванні політики. Для справжньої реінтеграції недостатньо тільки представництва. Вона потребує довіри до інституцій, інклюзивного врядування та механізмів вирішення структурних проблем.⁴

У першій частині цієї аналітичної записки розглядаються внесок ветеранів у демократичний розвиток України та їхній потенціал у просуванні інституційних реформ. Як зростаюча частина політичного електорату, вони користуються значною довірою суспільства та мають вплив на

управління, безпеку й національну ідентичність. Проте неефективна політична реінтеграція, що характеризується відчуженням, політичними маніпуляціями або маргіналізацією, несе ризики позбавлення громадянських прав, соціальної фрагментації та радикалізації. Щоб запобігти цим викликам і використати внесок ветеранів на користь держави, Україна потребує структурованої стратегії політичної реінтеграції, яка сприятиме інклюзивному врядуванню, залученню до політичного дискурсу та довірі до владних інституцій. У наступних розділах записки описується, як ветерани формують політичний ландшафт, аналізуються ризики неефективної реінтеграції та наводяться рекомендації щодо забезпечення їхньої участі у зміцненні демократичної стійкості України.

Політичний вплив та готовність ветеранів до участі в політичному житті

В українській політиці ветерани – явище не нове. Деякі військовослужбовці, які брали участь у бойових діях до 2022 року, пішли в політику, хоча їхня участь не була послідовною і часто затьмарювалася вже існуючими політичними силами. У міру зростання чисельності вони ставатимуть все більш помітними та впливовими політичними гравцями.⁵

Підхід до реінтеграції, що базується на сильних сторонах, розглядає ветеранів не як отримувачів допомоги, а як активних учасників процесу врядування й реформування.⁶ Їхнє бачення громадянського обов'язку, чесності та справедливості може допомогти визначити траєкторію демократичного розвитку України. Їхня обізнаність із бюрократичними системами, які часто характеризуються корупційністю та неефективністю, дає їм розуміння інституційних недоліків, особливо в галузі безпеки. За належної підтримки ветерани можуть використати свій лідерський досвід, прагматизм і стійкість для сприяння значущим інституційним реформам.⁷ Більше того, ветерани користуються високою довірою населення (78 %), що позиціонує їх як надійних захисників реформ управління, в тому числі у сфері ветеранської політики.⁸

Окрім прямої участі колишні військові впливають на український політичний ландшафт як виборці. Незважаючи на своє ідеологічне розмаїття, значна їх частина тяжіє до націоналістичних та патріотичних позицій, відстоюючи принципи суверенітету, територіальної цілісності та прозахідний курс. Такі погляди часто виливаються у ворожість до Росії та підтримку сильної оборонної політики.⁹ Водночас ветерани є активними критиками корупції та неефективного управління, виступаючи за економічну самодостатність.¹⁰ Їхні соціальні погляди різняться: молодші, більш освічені військові схильні до прогресивних реформ, тоді як інші дотримуються консервативних поглядів.¹¹

Крім того, навіть у світлі дедалі більшої присутності жінок у лавах Збройних сил та на керівних посадах як у Збройних силах, так і в громадянському суспільстві, в політичній сфері зберігається значна гендерна диспропорція. Системні перешкоди та гендерні стереотипи продовжують обмежувати їхнє представництво в офіційних політичних структурах, а багато ветеранок вказують на самоцензуру у таких критичних питаннях, як домашнє насильство чи сексуальні домагання у ветеранських спільнотах, що обмежує їхні можливості захисту власних прав.¹² Цей гендерний розрив віддзеркалює ширші тенденції в українській політиці, де жінок значно менше, ніж чоловіків. Як результат, Україна посідає 91 місце у світі за рівнем створення умов для рівноправної участі в політичному житті згідно з Індексом гендерного розриву, прийнятого Світовим економічним форумом у 2024 році, незважаючи на 63 місце за загальними показниками гендерної рівності.¹³

Висока політична активність ветеранів робить їх вирішальною силою у формуванні державного управління, безпекового ландшафту та національної ідентичності.¹⁴ Їхнє залучення до політичного життя країни набуватиме дедалі важливішого значення на тлі потенційного скорочення пільг для ветеранів через очікуваний бюджетний дефіцит у середньо- та довгостроковій перспективі. Інтеграція колишніх військових у цей складний діалог і надання їм можливості

пояснювати і відстоювати свою позицію в рамках політичної дискусії сприятиме формуванню прагматичного почуття прийняття, або навіть прямого схвалення таких заходів.¹⁵

Ризики неефективної політичної реінтеграції

Ветерани, кількість яких в Україні стрімко зростає, стикаються з економічними труднощами, психологічними проблемами та ризиком маргіналізації. Колишні військові, які мешкають у східних областях країни, вже висловлювали такі скарги, посиляючись на відчуття, що їх кинули напризволяще, а також на відсутність можливості впливати на політичні процеси.¹⁶ Такі настрої можуть загостритися, якщо майбутні мирні угоди, що передбачатимуть територіальні поступки, поглиблюють розчарування, недовіру та відчуття зради з боку уряду. Зменшення цих ризиків потребує проактивного й інклюзивного підходу до політичної реінтеграції – такого, що передбачає пріоритет залучення ветеранів до громадського життя, забезпечення економічних можливостей та систем психологічної підтримки.

Невирішені питання можуть підсилювати політичну поляризацію та загострювати розбіжності між ветеранами й суспільством. Станом на березень 2025 року умови для широкої підтримки є досить чіткими: хоча близько 75 % українців підтримують тимчасове припинення вогню або мирні ініціативи, 80 % вважають, що бойові дії мають тривати й не схильні погоджуватися на угоду, яка сприймається як не вигідна або рівнозначна капітуляції.¹⁷

Довгострокова стратегія Росії спрямована на дестабілізацію України, знищення її суверенітету та перешкоджання інтеграції з Заходом.¹⁸ Зовнішній тиск посилює внутрішню слабкість України, збільшуючи ризик поляризації суспільства. У разі неможливості повноцінного повернення до цивільного життя ветерани можуть стати особливо чутливими до таких дестабілізуючих факторів. У своїй геополітичній стратегії Росія й надалі вважає пріоритетним завданням чинити вплив на Україну через різноманітні механізми дестабілізації. Такий підхід загрожує не лише

внутрішній стабільності України, але й її ширшому прагненню до західної інтеграції та демократичної консолідації.

Ультраправі українські групи використовують невдоволення ветеранів за допомогою парамілітарних мереж і неофіційного працевлаштування з метою підриву демократичних інститутів.¹⁹ Хоча вербування ветеранів ультраправими групами й іншими недержавними організаціями носить обмежений характер, недоліки та провали реінтеграції підвищують ризики. Розповсюдження зброї та синтетичних наркотиків створює загрозу злочинної експлуатації, що диктує необхідність посилення контролю й покращення програм реінтеграції.

Українські ветерани мають значний потенціал для формування демократичного та політичного ландшафту держави, проте структурні бар'єри, інституційні недоліки та стійка недовіра до державних систем перешкоджають їхній ефективній реінтеграції. У той час як 41 % колишніх військових готові брати участь в процесі прийняття політичних рішень, а 59 % вважають, що можуть впливати на свої громади, це відчуття готовності часто не трансформується у постійне залучення до політичного життя. Значна частина ветеранів й надалі скаржаться на відчуження від громадянських механізмів прийняття рішень, зумовлене негативним минулим досвідом взаємодії з установами влади та постійними сумнівами щодо їх готовності реагувати на проблеми.²⁰

Інституційна роздробленість і слабка децентралізація маргіналізують колишніх військових, особливо у сільській місцевості, де брак ресурсів обмежує їхнє залучення до політичних процесів. Крім того, різноспрямовані пріоритети реінтеграції, забезпечення стабільного джерела доходів та задоволення потреб, пов'язаних зі здоров'ям, часто передують громадській та політичній діяльності.²¹ Ветеранські НУО допомагають долати непорозуміння між ветеранами та державою, проте брак ресурсів та труднощі координації обмежують їх вплив. Зміцнення цих мереж має важливе значення для створення

довгострокових моделей залучення ветеранів до громадського та політичного життя.²²

Символічне значення ветеранів в українському національному наративі також зробило їх вразливими до експлуатації з боку основних політичних партій лобістських груп, які використовують їх помітність для своїх кампаній і тиску, нехтуючи при цьому їхніми потребами.²³ Така практика підриває довіру колишніх військових до державних інституцій і створює ризики поляризації, особливо якщо їхні скарги залишаються без уваги.

Висновок

Реінтеграція ветеранів, кількість яких в Україні стрімко зростає, являє собою національний виклик і одночасно відкриває можливість для зміцнення демократичної стійкості та стабільності. Ветерани, як лідери, яким довіряють, із значним досвідом служби, мають потенціал для відстоювання реформ, усунення прогалин в управлінні та покращення підзвітності. Однак розкриття цього потенціалу потребує цільової політики, здатної подолати структурні перешкоди, усунути інституційну роздробленість та відновити довіру до державних систем.

Ефективна політична реінтеграція є не лише інструментом залучення ветеранської спільноти в демократичний процес, але й стратегічним імперативом для пом'якшення ризиків дестабілізації та протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам. Маргіналізація колишніх військових може підживлювати їхнє розчарування, поляризацію та експлуатацію екстремістськими групами чи злочинними мережами, тоді як залучення ветеранів до процесів прийняття рішень зменшує цю вразливість і зміцнює суспільну довіру до демократичних інститутів.

Реформи децентралізації, ветеранські НУО та освітні програми з лідерства дозволяють створити механізми реінтеграції і стимулювання участі військових у політичному процесі. Національна політика також повинна враховувати

відмінності в ідентичності ветеранів, забезпечуючи їм рівний доступ до ресурсів та усуваючи перепони для маргіналізованих груп шляхом навчання, наставництва та мереж інформаційно-просвітницької роботи. Стійка структура врядування з пріоритетною увагою до реінтеграції колишніх військових є ключовим фактором для національної безпеки та суверенітету.

Рекомендації

Наведені нижче практичні рекомендації, розроблені на основі цього аналізу, покликані допомогти Україні у розробці стратегій для політичної реінтеграції ветеранів. У цих рекомендаціях пріоритетна увага приділяється інституційним реформам, розвитку потенціалу, а також заходам протидії екстремізму з одночасним забезпеченням стійкості і підзвітності через механізми моніторингу.

1. Підвищення довіри до інститутів влади та покращення механізмів політичної реінтеграції

В цілях підвищення довіри до владних інститутів існуючі місцеві та регіональні консультативні ради при Міністерстві у справах ветеранів і Комітеті Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів можуть слугувати структурованими платформами для участі в політичному дискурсі, вирішення проблем і діалогу між ветеранами та державними установами. Посилення діяльності незалежних наглядових органів, зокрема офісу військового омбудсмана, адекватними ресурсами дозволить покращити прозорість і підзвітність. Чіткі державні стратегії комунікації можуть допомогти задовольнити очікування та зміцнити довіру суспільства.

Забезпечення активної участі ветеранів у врядуванні замість їхньої маргіналізації потребує структурованого представництва, інституційного контролю та механізмів підвищення довіри. Міністерство у справах ветеранів у координації з Міністерством національної єдності й парламентськими комітетами з питань національної безпеки та з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів може очолити зусилля з підтримки інтеграції ветеранів у роботу

місцевого самоврядування та демократичні процеси шляхом створення багатогалузевого керівного комітету за участі ветеранських НУО, організацій громадянського суспільства та міжнародних партнерів з розвитку. Цей комітет міг би координувати розробку політичного курсу, зусилля з децентралізації та реформи управління для створення дієвих механізмів участі ветеранів у політичному процесі. Завдяки залученню ветеранів до легітимних структур управління та зміцненню інституційної довіри цей підхід зменшує ризики вербування колишніх військових екстремістськими формуваннями та їх злочинної експлуатації, запобігаючи перетворенню політичного безправ'я на загрозу безпеці, одночасно сприяючи соціальній єдності.

2. Заохочення ветеранів до участі в політичних дебатах

Враховуючи очікуваний бюджетний дефіцит на виплати ветеранам, сприяння інклюзивному діалогу та участі в економічних і політичних дискусіях буде важливим для підтримки довіри та соціальної єдності. Міністерству економіки та Бюджетному комітету Верховної Ради рекомендується створити ветеранські експертні групи для сприяння механізмам структурованих консультацій. Такі платформи дозволяють ветеранам відстоювати свої пріоритети, брати участь у обговоренні податково-бюджетної політики, а також підвищати прозорість освітлення питань необхідних реформ.

Посилення ролі організацій із захисту прав ветеранів у цих дискусіях дозволить забезпечити, що точку зору колишніх військових буде враховано у процесах прийняття рішень. Широке залучення військових за допомогою ветеранських робочих груп, експертних комісій і публічних форумів сприятиме спільному вирішенню бюджетних проблем, одночасно зміцнюючи роль ветеранів як активних учасників політичного процесу, а не пасивних одержувачів державної підтримки. Міжнародні фінансові установи можуть надати консультативну підтримку для забезпечення сталої стратегії економічної реінтеграції.

3. Розвиток потенціалу за допомогою програм з лідерства та цивільного управління

Розширити освітні можливості у галузі лідерства та громадянського управління можливо через взаємодію між міністерствами у справах ветеранів, освіти та науки й соціальної політики у партнерстві з університетами, науково-дослідницькими центрами та організаціями громадянського суспільства. Навчальні програми дозволять підвищити громадянську грамотність, лідерські якості та навички інформаційно-просвітницької діяльності.

Для забезпечення інклюзивної участі особливу увагу слід приділяти політично маргіналізованим групам, зокрема жінкам, ветеранам з інвалідністю та мешканцям сільських районів шляхом інтеграції онлайн-платформ, виїзних просвітницьких кампаній та гнучких форматів для опікунів та батьків-одиноків. Організації, очолювані ветеранами, повинні відігравати ключову роль у реалізації таких програм, сприяючи взаємному навчанню за принципом «рівний-рівному» та забезпечуючи відповідність навчальних курсів досвіду та потребам ветеранів. Розширення інституційної спроможності ветеранських НУО покращує доступність, обізнаність і представництво, посилюючи роль колишніх військових як активних учасників врядування, формування політики та керівництва громадою. Залучення міжнародних донорів і партнерів з приватного сектору до підтримки ініціатив з наставництва та громадянської освіти може додатково розширити охоплення ветеранів освітніми процесами та підвищити їх сталість.

Кінцеві примітки

- ¹ McFee, Erin, Jonathan Röders, Rimjhim Agrawal, Emma Van Den Aakster, and Daryna Sudachek. "Between Frontline and Home Front: Reintegration, Resilience and Participation Strategies for Ukraine's Veterans." Corioli Institute, November 2024. <https://doi.org/10.59498/49814>;
McFee, Erin. "Reform 4. Transition from Military Service to Civilian Life. Inception Report." Folke Bernadotte Academy (FBA) in the context of the European Commission's: Security Sector Assessment In Ukraine, 2024;
Kinsella, Matt, and Volkan Aras. "The Social Reintegration of Veterans in Ukraine: With a Special Focus on the Inclusivity of Particularly Vulnerable Veterans and the Role That Veterans' Organizations Can Play in Building Inclusivity." Final Analytical Report. International Organization for Migration (IOM), 2023. https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd1861/files/documents/2024-01/veterans-social_reintegration_eng.pdf.
- ² Global Initiative Against Transnational Organized Crime. "The Hard Return: Mitigating Organized Crime Risks Among Veterans in Ukraine," July 2024. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2024/07/The-hard-return-Mitigating-organized-crime-risks-among-veterans-in-Ukraine-Gi-TOC-July-2024.pdf>.
- ³ McFee, Erin. "Reform 4. Transition from Military Service to Civilian Life. Inception Report." Folke Bernadotte Academy (FBA) in the context of the European Commission's: Security Sector Assessment In Ukraine, 2024.
- ⁴ Mitton, Kieran. "Engaging Disengagement: The Political Reintegration of Sierra Leone's Revolutionary United Front: Analysis." Conflict, Security & Development 8, no. 2 (June 1, 2008): 193–222. <https://doi.org/10.1080/14678800802095377>.
- ⁵ Wilson, Andrew. "Reformation Nation: Wartime Politics in Ukraine." European Council on Foreign Relations (ECFR) (blog), April 12, 2023. <https://ecfr.eu/publication/reformation-nation-wartime-politics-in-ukraine/>.
- ⁶ Röders, Jonathan, and Erin McFee. "The Strengths-Based Approach to FAA (Re)Integration." Research Brief. London, UK: Trust after Betrayal, 2022. https://www.trustafterbetrayal.org/_files/ugd/2fd284_bce371b5c4864ed484d508dc65190ad5.pdf.
- ⁷ McCaslin, Shannon E., Colleen Becket-Davenport, Julie V. Dinh, Brooke Lasher, Minsu Kim, Gerard Choucroun, and Ellen Herbst. "Military Acculturation and Readjustment to the Civilian Context." Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy 13, no. 6 (2021): 611–20. <https://doi.org/10.1037/tra0000999>;
Sanborn, Abbie J. B., Matthew M. Yalch, and Bruce Bongar. "The Effect of Military Service and Trauma Exposure on Resilience." Traumatology 28, no. 4 (2022): 441–44. <https://doi.org/10.1037/trm0000355>.
- ⁸ Odarchenko, Kateryna. "Will War Veterans Dominate Ukraine's Post-War Leadership?," November 9, 2024. <https://cepa.org/article/will-war-veterans-dominate-ukraines-post-war-leadership/>.
- ⁹ Ibid.
- ¹⁰ Odarchenko, Kateryna, and Oleksandr Poznii. "Ukrainians See Corruption as a Key Issue Even during the War," February 10, 2025. <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/ukrainians-see-corruption-key-issue-even-during-war>.
- ¹¹ Mackenzie, Jean. "Ukraine War: LGBT Troops Fight Russians and Attitudes at Home." BBC News, June 25, 2024. <https://www.bbc.com/news/articles/cd1140yv03po>.
- ¹² Strelnyk, Olena. "The Feminist Movement in War-Torn Ukraine: Challenges and Opportunities." Spotlight on Ukraine 13 (blog), June 2, 2025. <https://www.zois-berlin.de/en/publications/zois-spotlight/the-feminist-movement-in-war-torn-ukraine-challenges-and-opportunities>.
- ¹³ World Economic Forum. "Global Gender Gap Report 2024." World Economic Forum, June 11, 2024. <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024/in-full/>.
- ¹⁴ Ash, Konstantin, and Miroslav Shapovalov. "Returning Veterans' Attitudes Toward Democracy: Evidence From a Survey of Ukraine's ATO Veterans." Journal of Conflict Resolution, August 13, 2024, 00220027241269980. <https://doi.org/10.1177/00220027241269980>.
- ¹⁵ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. "The Hard Return: Mitigating Organized Crime Risks Among Veterans in Ukraine," July 2024. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2024/07/The-hard-return-Mitigating-organized-crime-risks-among-veterans-in-Ukraine-Gi-TOC-July-2024.pdf>.
- ¹⁶ Friedrich, Julia, and Niklas Balbon. "What Should We Have to Say about It?: Veteran and IDP Perspectives on Peace in Eastern Ukraine." Global Public Policy Institute (GPPI), April 2022.
- ¹⁷ Cole, Brendan. "Donald Trump's Ceasefire Plan Scores Boost Among Ukrainians: Poll - Newsweek," March 25, 2025. <https://www.newsweek.com/ukraine-russia-trump-ceasefire-poll-2050011>;
Hrushetskyi, Anton. "Press Releases and Reports - Perception of the Policy of the West, Europe and the USA Regarding Ukraine and the Perception of the Policy of D. Trump." News and Press Releases, April 1, 2025. <https://www.kiis.com.ua/?lang=eng&cat=reports&id=1511&page=1>.
- ¹⁸ Fraser, Callum. "Russia and China: The True Nature of Their Cooperation." RUSI: Commentary (blog), December 23, 2024. <https://rusi.org>.
- ¹⁹ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. "The Hard Return: Mitigating Organized Crime Risks Among Veterans in Ukraine," July 2024. <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2024/07/The-hard-return-Mitigating-organized-crime-risks-among-veterans-in-Ukraine-Gi-TOC-July-2024.pdf>.
- ²⁰ McFee, Erin. "Reform 4. Transition from Military Service to Civilian Life. Inception Report." Folke Bernadotte Academy (FBA) in the context of the European Commission's: Security Sector Assessment In Ukraine, 2024;
International Organization for Migration (IOM), European Union (EU), and Ministry of Veterans Affairs (MoVA). "Veterans Reintegration in Ukraine: National Survey," February 2022.

- ²¹ McFee, Erin, Jonathan Röders, Rimjhim Agrawal, Emma Van Den Aakster, and Daryna Sudachek. "Between Frontline and Home Front: Reintegration, Resilience and Participation Strategies for Ukraine's Veterans." Corioli Institute, November 2024. <https://doi.org/10.59498/49814>.
- ²² McFee, Erin. "Reform 4. Transition from Military Service to Civilian Life. Inception Report." Folke Bernadotte Academy (FBA) in the context of the European Commission's: Security Sector Assessment In Ukraine, 2024; Martsenyuk, Tamara, and Anna Kvit. "Successes and Challenges of ATO/JFO Veterans' Involvement in the Public and Political Life of Ukraine." NaUKMA Research Papers. Sociology 5 (November 16, 2022): 50–59. <https://doi.org/10.18523/2617-9067.2022.5.50-59>.
- ²³ Friedrich, Julia, and Theresa Lütkefend. "The Long Shadow of Donbas: Reintegrating Veterans and Fostering Social Cohesion in Ukraine." Global Public Policy Institute, 2021.

Біографія авторів

Д-р Ерін К. Макфі є засновником і президентом міжнародної організації Coriolis Institute, діяльність якої зосереджена на підтримці реінтеграції колишніх учасників збройних конфліктів та підвищенні безпеки, стійкості та соціальної згуртованості в постраждалих від таких конфліктів громадах. Д-р Макфі також є старшим позаштатним науковим співробітником Атлантичної ради. Як політичний антрополог, вона з 2010 року працювала в Латинській Америці, Африці, на Близькому Сході та в Європі, вивчаючи проблеми реінтеграції військових ветеранів, колишніх партизанів, повстанців і членів організованих злочинних угруповань, а також консультуючи міжнародні організації з питань повернення ветеранів до цивільного життя. Coriolis Institute провів масштабні дослідження в Україні, вивчаючи історії життя та організуючи семінари для ветеранів. Д-р Макфі отримала ступінь доктора філософії в Чиказькому університеті та є лауреатом стипендій UKRI Future Leaders Fellowship і програми Фулбрайта — Хейса.

Джонатан Рьодерс є директором проєктів і програм Coriolis Institute. Його робота зосереджена на забезпеченні засобів до існування, зміцненні довіри, примиренні та реінтеграції в суспільство осіб, які раніше були пов'язані зі збройними формуваннями. Рьодерс працював у низці постраждалих від конфлікту регіонах, зокрема з колишніми комбатантами Револьюційних збройних сил Колумбії, колишніми членами картелів та ув'язненими в Мексиці, а також військовими ветеранами та їхніми родинами в Україні. Він бере участь в оригінальних дослідженнях, відповідає за ідентичність бренду Coriolis Institute та її активність в соціальних мережах, а також допомагає розробляти концептуальні рамки, що визначають місію організації. Джонатан отримав ступінь бакалавра політології у Вільному університеті Берліна (Freie Universität Berlin) та ступінь магістра міжнародної соціальної та державної політики у Лондонській школі економіки (LSE).

Академія Фольке Бернадотта (FBA) – шведська урядова агенція з питань миру, безпеки та розвитку. Починаючи з 2014 року, FBA бере активну участь у підтримці процесів реформування та розвитку України. Після початку повномасштабного вторгнення Росії підтримка реінтеграції ветеранів та їхнього повернення до цивільного життя стала критично важливою складовою відновлення та забезпечення довгострокової стійкості української держави. FBA допомагає цим зусиллям, працюючи разом із зацікавленими сторонами на національному та місцевому рівнях над розробкою інклюзивних стратегій реінтеграції, покращенням координації між державними установами, громадянським суспільством і міжнародними партнерами, а також просуванням ґендерно-чутливих підходів, які сприяють соціальній згуртованості, рівності та сталому відновленню.

СЕРІЯ ТЕМАТИЧНИХ АНАЛІТИЧНИХ ЗАПИСОК: РЕІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

Ця серія аналітичних записок є результатом втілення у життя ініціативи Академії Фольке Бернадотта, спрямованої на вивчення ключових аспектів реінтеграції ветеранів в Україні. Метою цієї серії є сприяння розробці відповідних норм політики шляхом надання заснованого на фактах і досвіді розуміння проблем, з якими стикаються ветерани під час повернення до цивільного життя, а також надання рекомендацій, спрямованих на вдосконалення системи реінтеграції в Україні. Ця серія аналітичних записок має на меті представити стислий огляд основних аспектів процесу реінтеграції, досліджених крізь призму актуальної ситуації в Україні, у чотирьох ключових сферах: політична реінтеграція, економічна реінтеграція, ґендерні аспекти реінтеграції та реінтеграція на рівні громади (РРГ).

Академія Фольке Бернадотта висловлює подяку авторам за готовність поділитися своїми знаннями й думками, що допомогло у реалізації цього проєкту. Висновки та рекомендації, викладені в цій серії аналітичних записок, належать автору(-ам) і не обов'язково відображають офіційну політику чи позицію Швеції, Академії Фольке Бернадотта чи будь-яких інших партнерських організацій.